

Feitelijke weerleggingen van de beweringen in de artikelen in
NRC Handelsblad van 16 maart 2013: 'Deetman meldde
belastende feiten bisschop Van Luyn niet' en 'Wat Deetman niet
opschreef in zijn misbruikrapport'

Namens de commissie van onderzoek naar
Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk
dr. H.P.M. (Bert) Kreemers
Den Haag, 27 maart 2013

Feitenoverzicht

Inhoudsopgave

1. Vooraf
2. De feiten zoals bekend uit het onderzoek van de *Onderzoekscommissie*
3. Conclusies

Bijlage

Weergave van de beweringen in de twee artikelen in *NRC Handelsblad*: 'Deetman meldde belastende feiten bisschop Van Luyn niet' en 'Wat Deetman niet opschreef in zijn misbruikrapport'

1. Vooraf

Op 16 maart verschenen twee artikelen in *NRC Handelsblad* met ernstige beschuldigingen aan het adres van de heer Deetman. Die dag is reeds een eerste reactie van de sinds 17 december 2011 niet meer bestaande *Onderzoekscommissie* hierop gegeven. Thans volgt een tweede, meer gedetailleerde, reactie.

Deze reactie is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2 volgt een overzicht van de beweringen in *NRC Handelsblad*. Per bewering wordt aan de hand van de gegevens van de *Onderzoekscommissie* in het eindrapport nagegaan of de door *NRC Handelsblad* gepresenteerde beweringen stroken met de bij de *Onderzoekscommissie* bekende feiten. In 3. worden op basis van deze confrontatie van beweringen en feiten conclusies getrokken.

Allereerst is het nodig enkele algemene opmerkingen te plaatsen. De eerste opmerking betreft de wijze waarop de *Onderzoekscommissie* haar bevindingen en conclusies heeft geformuleerd.

De hierbij door de *Onderzoekscommissie* gehanteerde lijn is strak geweest door alleen feiten en geen waardeoordelen over personen te melden. Zo stelt de *Onderzoekscommissie* in haar conclusie over het bisdom Rotterdam onder de toenmalige bisschop mgr. Bär: "Hiermee wordt de vraag opgeroepen of de toenmalige bisschop wel in staat was om zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid waar te maken. De *Onderzoekscommissie* is geneigd die vraag ontkennend te beantwoorden. Onder monseigneur Bär zijn afdoende maatregelen uitgebleven" (zie bladzij 513 en blz. 241). Over kardinaal Simonis spreekt de *Onderzoekscommissie* zich eveneens in louter feitelijke bewoordingen uit (bladzij 220 tot en met 223).

De tweede opmerking betreft de in *NRC Handelsblad* gebruikte koppen 'Deetman meldde belastende feiten bisschop Van Luyn niet' en 'Wat Deetman niet opschreef in zijn misbruikrapport'. Met deze koppen bij de twee artikelen in *NRC Handelsblad* op 16 maart kan de indruk worden gewekt dat het drs. W.J. Deetman alleen was die het onderzoek naar seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk heeft gedaan en het eindrapport heeft opgesteld. Dat is onjuist.

Als voorzitter van de *Onderzoekscommissie* heeft drs. W.J. Deetman een belangrijke rol gespeeld, maar de *Onderzoekscommissie* bestond uit in totaal zes personen. Naast de *Onderzoekscommissie* fungeerde een Klankbordgroep die uit onafhankelijke deskundigen bestond die kritisch en indringend de bevindingen van de *Onderzoekscommissie* hebben getoetst. Het uitvoerende

werk werd gedaan door een onderzoeksorganisatie. Tot de medewerkers behoorden deskundigen die bij eerdere onderzoeken hun naam, faam en onafhankelijkheid meer dan eens hebben bewezen. Waar hieronder over de *Onderzoekscommissie* wordt gesproken, is steeds de volledige *Onderzoekscommissie* bedoeld (dus met inbegrip van de heer Deetman).

2. De feiten zoals bekend uit het onderzoek van de *Onderzoekscommissie*

Van de negen hieronder genoemde feitelijke beweringen (a tot en met i) in *NRC Handelsblad* hebben er zeven betrekking op mgr. Van Luyn, twee op mgr. Wiertz. Mgr. A.H. van Luyn was bisschop van Rotterdam van 1994 tot juni 2011. Hij was van 1975 tot 1981 provinciaal overste van de salesianen. Mgr. F.J.M. Wiertz is sinds 1993 bisschop van Roermond.

NRC Handelsblad stelt het volgende:

- a. Brief van 23 april 2008 van de heer J. aan bisschop Van Luyn. “Maar Van Luyn laat niets van zich horen. Twee jaar later (maart 2010) stuurt [J.] Van Luyn een e-mailbericht. Weer geen reactie. J. stuurt zijn verhaal, met de onbeantwoorde brieven aan Van Luyn naar de commissie-Deetman. Hij laakt de handelwijze van de bisschop die hem niet hielp. Van Wim Deetman krijgt J. een ontvangstbevestiging, maar verder hoort hij niets. Dat is vreemd omdat Deetman in zijn onderzoek naar kindermisbruik ook de gedragingen van kerkbestuurders onder de loep neemt. Hoe gingen zij om met daders en slachtoffers?”

De feiten zijn:

Op 26 november 2010 stuurt de heer J. aan de *Onderzoekscommissie* een brief en een e-mailbericht met bijlagen. In de brief wordt gesproken over seksueel misbruik en over machtsmisbruik bij de salesianen. Uit de brief en het e-mailbericht is het volgende op te maken:

- “Voor mij [de heer J.] is de melding van seksueel misbruik van ondergeschikte aard”.
- Waar gaat de melding over? De heer J. liep zwaar lichamelijk letsel op in een vechtpartij met een medeleerling. De salesianen wilden dat verhullen en dwongen de heer J. te liegen over de oorzaak van zijn beenbreuk. Hij zou van de trap zijn gevallen. Op die manier hoopten de salesianen te voorkomen dat strafrechtelijk onderzoek zou worden gedaan. Ook de ouders van de heer J. werd het zwijgen opgelegd. Over seksueel misbruik meldde de heer J. dat hij zich nog veel gebeurtenissen herinnerde die “plaatsvonden op de zogeheten ‘ziekenzaal’ waarbij de oorzaak van een keelontsteking al snel op een veel lager nivo werd onderzocht.....”
- Bij de brief is een artikel uit *De Telegraaf* van 1 maart 2010 gevoegd waarin de heer J. wordt geïnterviewd. Ook dat artikel gaat overwegend over machtsmisbruik bij de salesianen (bij de afhandeling van aan de heer J.

door een medeleerling toegebracht zwaar lichamelijk letsel)¹. In het artikel wordt over aanrakingen gesproken.

- De kwestie speelt in 1961. *NRC Handelsblad* meldt op mededeling van het slachtoffer dat mgr. Van Luyn van het voorval moet hebben geweten. Hij was immers “in de jaren zestig” leraar aan Don Rua. In zijn eigen boek (*Vrome zondaars*) meldde Dohmen eerder preciezer dat het leraarschap de jaren 1964-1967 omvatte, dus minstens drie jaar na het gebeurde (bladzij 129 van *Vrome zondaars*).

De brief van 26 november 2010 is over het contact met mgr. Van Luyn niet duidelijk. In het op 23 april 2008 aan mgr. Van Luyn gezonden e-mailbericht meldt de heer J. niets over het seksuele misbruik. In het meegezonden interview in *De Telegraaf* is te lezen dat “[d]e Rotterdamse bisschop, Ad van Luyn, ook Salesiaan, heeft toegezegd mee te werken aan de [door J. verlangde] onderzoeken naar mogelijke wantoestanden achter de muren van het kleinseminarie”. Hiermee wordt naar buiten toe de suggestie gewekt dat er wel degelijk door mgr. Van Luyn is gereageerd. Het krantenartikel noemt als enige bron de heer J.

In zijn brief van 26 november 2010 meldt J. dat hij geen reactie op zijn e-mailbericht aan mgr. Van Luyn heeft gekregen, maar wijst hij wel op contacten met de hogere overste van de salesianen. Dat gesprek werd in aanwezigheid van advocaten gevoerd en eindigde in een juridische impasse. Die juridische kwestie had betrekking op de wijze van afhandeling binnen de salesianen van zwaar lichamelijk letsel toegebracht door een medeleerling van de heer J. Noch de brief noch de bijgevoegde correspondentie geeft enig inzicht in de wijze waarop de heer J. met de provinciaal van de salesianen in contact is gekomen. Het is niet duidelijk of dat via mgr. Van Luyn of rechtstreeks door de heer J. met de provinciaal is gebeurd.

Conclusie met betrekking tot bewering a:

Nergens in zijn brief “laakt” de heer J. de handelwijze van mgr. Van Luyn. Bovendien is - anders dan *NRC Handelsblad* stelt - seksueel misbruik niet de reden dat J. contact zoekt met mgr. Van Luyn. De juridische kwestie die in de brief aan de orde wordt gesteld valt buiten het bereik van de *Onderzoekscommissie* en staat dan ook terecht niet vermeld in het eindrapport.

---

¹ “De jonge [J.] blijkt een gecompliceerde beenbreuk te hebben opgelopen. ‘Maar wat er daarna gebeurde heeft me echt getraumatiseerd. Er werd van alle kanten ontkend dat het zo gebeurd was. Ik was uitgegleden. Al in de ambulance werd gezegd dat ik een leugenaar was. Op mijn inmiddels overleden ouders is lang ingepraat om er niets mee te doen. Maar ik wist het zeker: er is geprobeerd om me te vermoorden.’ In: *De Telegraaf* 1 maart 2010, ‘Moordpoging kleinseminarie in doofpot’

NRC Handelsblad stelt het volgende:

- b. “Uit onderzoek van deze krant blijkt dat Deetman méér belastende gegevens heeft over Van Luyn, die hij niet opschrijft in zijn eindrapport. Zo weet Deetman dat J. niet het enige slachtoffer is dat tevergeefs hulp vraagt van Van Luyn. [...] Van Luyn weigert hem [het slachtoffer] in 2008 persoonlijk te antwoorden, ondanks drie smeekbrieven.

Het slachtoffer overhandigt zijn correspondentie met Van Luyn daarna aan de commissie-Deetman maar die meldt in het eindrapport niets over de handelwijze van de bisschop.”

De feiten zijn:

De *Onderzoekscommissie* zijn de drie “smeekbrieven” niet bekend. De heer L. heeft ze niet aan de *Onderzoekscommissie* toegezonden of overhandigd. De heer L. heeft zijn melding op 20 november 2010 gedaan. Op 14 februari 2011 heeft de *Onderzoekscommissie* de heer L. voor een gesprek uitgenodigd. Dit gesprek vond op 7 april 2011 plaats. Tijdens dit gesprek waarvan het verslag door de heer L. is geautoriseerd, kwam zijn contact met mgr. Van Luyn ter sprake. In het gesprek met de *Onderzoekscommissie* liet de heer L. weten dat hij op zijn eerste brief geen reactie heeft gekregen. Hij meldde vervolgens dat hij een nieuwe brief had geschreven “met het verzoek eens bijeen te komen”. Deze brieven zijn de *Onderzoekscommissie* niet overhandigd of toegezonden.

De heer L. heeft de secretaris van de *Onderzoekscommissie* in een kort gesprek op 17 december 2011 laten weten tevreden te zijn met de wijze waarop de *Onderzoekscommissie* met zijn melding is omgegaan.

Conclusie met betrekking tot bewering b:

De bewering van *NRC Handelsblad* dat de *Onderzoekscommissie* zou beschikken over drie “smeekbrieven” is feitelijk onjuist. De *Onderzoekscommissie* heeft met de heer L. gesproken. In dit gesprek is gesproken over twee niet overhandigde brieven, waarvan een met het verzoek voor een bijeenkomst. Overigens is de term “smeekbrief” niet gebruikt. Het verslag van het gesprek is door de heer L. geautoriseerd waarbij de mogelijkheid bestond het verslag aan te vullen, ook met informatie die in het gesprek niet aan de orde was gekomen. De heer L heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, maar niet ten aanzien van de “smeekbrieven”.

NRC Handelsblad stelt het volgende

- c. In zijn vragen aan de Onderzoekscommissie stelt de desbetreffende journalist: “Van Luyn onderneemt ook geen actie tegen twee nog levende daders van zijn congregatie”. In het artikel wordt de volgende bewering gedaan: “Deetman weet eveneens dat Van Luyn, als overste van de salesianen, in 1979 bij de politie aandringt op het seponeren van een misbruikzaak tegen een pedofiele salesiaan. De man wordt overgeplaatst naar Terneuzen waar hij doorgaat met kindermisbruik en wordt veroordeeld. Deze affaire komt in het rapport wel ter sprake, maar waar de rol van Van Luyn te bekritisieren valt, wordt zijn naam niet genoemd.”
- d. In het artikel volgt een tweede bewering: “Van Luyn is als bisschop in 1995 betrokken bij de aanstelling in zijn bisdom van een pedofiele salesiaan die dan al twintig misbruikzaken heeft bekend. Van Luyn staat toe dat de pater in zijn bisdom pastoraal- en jeugdwerk doet. Als het opnieuw fout gaat, tolereert Van Luyn dat de pater nog een half jaar in zijn bisdom blijft, voordat hij overgeplaatst wordt naar Amersfoort. Daar vergrijpt de pater zich weer. Anders dan bij Bär, wordt over Van Luyn géén oordeel geveld”.

De feiten zijn:

Het gaat – voor zover kon worden nagegaan - allereerst om de dader die in het eindrapport van de *Onderzoekscommissie* is aangeduid als SDB7.

De heer Deetman “weet” inderdaad dat Van Luyn als provinciaal in 1979 voor SDB7 tussenbeide komt bij de politie (lees: het *Openbaar Ministerie*) en seponering voor elkaar krijgt. Sterker nog. Het staat ook in precies deze bewoordingen vermeld op bladzij 370 van het rapport, met de naam van mgr. Van Luyn erbij. De zaak in Terneuzen speelt in 1990, vóór het aantreden van mgr. Van Luyn in Rotterdam (1994). De kwestie SDB7 speelt overigens in het bisdom Breda.

Verder gaat het om dader SDB11. De affaire van SDB11 wordt in het eindrapport uitvoerig behandeld (bladzij 353-359).

SDB11 was een exhibitionist die in april 1994 in een Amersfoortse parochie tegen de lamp liep en ruim twintig gevallen zelf toegaf. Ruim een jaar daarna nam de provinciaal Flapper contact op met de Rotterdamse bisschop Van Luyn en diens benoemingsadviseur (juni 1995), waarbij men dacht aan ziekenhuis- of bejaardenwerk. Kennelijk liep dat op niets uit. In augustus 1995 werd nog steeds werk gezocht “maar niet in jeugd- of jongerenpastoraat”. Merkwaardig genoeg besloot het congregatiebestuur SDB11 (die toen al geruime tijd in therapie was bij de *Stichting Pastoraal Adviesbureau*) in december 1995 te plaatsen in Rijswijk met als taak ‘pastoraal- en jeugdwerk’ in Voorburg.

Rijswijk is een zogeheten 'exempte' gemeenschap waar benoemingen buiten de verantwoordelijkheid van de bisschop van Rotterdam vallen. In het archief van het bisdom Rotterdam is van enige bemoeienis van het bisdom met deze benoeming niets aangetroffen. *NRC Handelsblad* vermeldt dit niet en heeft ook nagelaten de bewering voor hoor en wederhoor voor te leggen.

Eind 1996, begin 1997 volgden opnieuw problemen in Voorburg, met in januari een politieverhoor maar zonder vervolging. SDB11 ging opnieuw in therapie. Het eindrapport zegt over het bestuurlijk handelen het volgende (bladzij 356):

“Toen bisschop Van Luyn begin april 1997 hoorde over het gedrag van SDB11, drong hij aan op verwijdering. Hij wees provinciaal Flapper op het grote risico zolang de therapie nog geen positief resultaat had opgeleverd. Toch duurde het tot eind oktober voor de provinciaal hem overplaatste (...)”.²

SDB11 werd overgeplaatst naar Renkum en vervolgens naar het provinciaal te Leusden, naderhand te Soest. Het blijkt echter dat hij, kennelijk met instemming van het congregatiebestuur, in deze periode te Amersfoort woonde in de parochie waaruit hij eerder was weggestuurd. Uit de tekst van het eindrapport van 16 december 2011 kan men de door *NRC Handelsblad* geconstrueerde verantwoordelijkheid van Van Luyn niet afleiden, wel die van de congregatieleiding.³

Conclusie met betrekking tot beweringen c. en d.

Wat c. betreft snijdt de bewering in *NRC Handelsblad* geen hout. Van het weglaten van voor mgr. Van Luyn onwelgevallige informatie is geen sprake. Het door *NRC Handelsblad* beweerde is onjuist. Wat d. betreft geldt eigenlijk precies hetzelfde. Het bestuurlijk handelen van mgr. Van Luyn wordt uitgebreid beschreven in dat deel van het eindrapport. Waar *NRC Handelsblad* de suggestie wekt dat feiten zouden zijn weggelaten is de conclusie onontkoombaar dat de bewering onjuist is.

NRC Handelsblad stelt het volgende:

e. “Deetman weet ook dat Van Luyn een misbruikte parochiaan van de Regenboogkerk in Leiden in 2002 in de kou laat staan. Het slachtoffer moet

---

² Wim Deetman en anderen, ‘Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk’. Amsterdam 2011, bladzij 356.

³ Idem, bladzij 359.

de kosten voor therapie zelf betalen. Van Luyn stuurt in dit geval wel een briefje. Ook dit blijft uit het eindrapport”.

De feiten zijn:

De *Onderzoekscommissie* ontving tweeduizend meldingen die in het archief van de *Onderzoekscommissie* zijn gerangschikt op naam van de melder. Het artikel in *NRC Handelsblad* bevat geen bruikbare verwijzing naar de naam van deze melder en in de door *NRC Handelsblad* gestelde vragen zijn dergelijke verwijzingen niet opgenomen. Het is dus niet mogelijk het verwijt van *NRC Handelsblad* te verifiëren. Overigens wekt *NRC Handelsblad* de indruk dat het eindrapport een opsomming zou zijn van de meldingen. Dat is onjuist: de meldingen vormden voor de *Onderzoekscommissie* een van de informatiebronnen die voor het onderzoek is gebruikt en waarlangs de *Onderzoekscommissie* tot haar bevindingen is gekomen. Ter toelichting zijn bij verschillende bevindingen meldingen genoemd.

De *Onderzoekscommissie* heeft overigens in haar tweede onderzoeksrapport en advies van 8 november 2011 ('Hulp aan en recht voor slachtoffers') gewezen op het gebrek aan inlevingsvermogen van kerkelijke bestuurders in hun contacten met slachtoffers van seksueel misbruik. Met kerkelijke bestuurders worden niet alleen hogere oversten bedoeld, maar ook de bisschoppen die in deze terugblik op een eerder tussenrapport onder voorzitterschap stonden van mgr. Van Luyn. De *Onderzoekscommissie* heeft deze vaststelling algemeen (dus voor alle kerkelijke bestuurders) gesteld:

“De *Onderzoekscommissie* acht het daarom noodzakelijk dat door de kerkbestuurlijke verantwoordelijken onverkort en actief medewerking wordt verleend aan trajecten van hulpverlening en klachtenprocedures. Daarbij moet vooral ook gedacht worden aan trajecten van mediation of andersoortige gesprekken of contacten met slachtoffers, individueel en georganiseerd, waarin bemiddeling centraal staat. Leidend daarin is een empathische, begripvolle en open houding met erkenning van het slachtofferschap.”⁴

De inhoud van het door *NRC Handelsblad* geciteerde briefje kan onder dit door de *Onderzoekscommissie* vastgestelde gebrekkige inlevingsvermogen worden geschaard. De heer Dohmen moet op de hoogte zijn geweest van deze ook voor mgr. Van Luyn geldende conclusie. Deze conclusie was in de kop van het persbericht opgenomen dat bij de verschijning van het tussenrapport is uitgebracht. Tijdens de persconferentie heeft de heer Dohmen over deze

---

⁴ 'Hulp aan en recht voor slachtoffers'. Den Haag 8 november 2011, bladzij 25 en 26.

conclusie een vraag gesteld, waarop is geantwoord dat de *Onderzoekscommissie* inderdaad heeft geconstateerd dat vrij breed onder kerkelijke bestuurders, hogere oversten en ook de bisschoppen een gebrek aan empathie werd tentoongespreid in contacten met slachtoffers.

Conclusie met betrekking tot bewering e.

Hoewel het op basis van de door *NRC Handelsblad* verstrekte summiere gegevens onmogelijk is dit verwijt te verifiëren, wijst de *Onderzoekscommissie* naar een van haar bevindingen in haar eerste onderzoeksrapport en advies waarin kerkelijke autoriteiten een gebrek aan inlevingsvermogen wordt verweten in hun contacten met slachtoffers van seksueel misbruik. *NRC Handelsblad* noemt deze algemene, op hogere oversten en bisschoppen onder voorzitterschap van mgr. Van Luyn betrekking hebbende, bevinding niet. Van een evenwichtige berichtgeving in *NRC Handelsblad* is geen sprake.

NRC Handelsblad stelt het volgende:

- f. “Zo beschrijft Deetman in het eindrapport op pagina 366 [bedoeld is: bladzij 368] hoe de salesianen in 1979 gesprekken voeren met slachtoffers en hun ouders, deels “om te kijken of ruchtbaarheid vermeden kon worden”. Dat deze doofpotpraktijk onder verantwoordelijkheid van overste Van Luyn valt, blijft onvermeld. Als zijn opvolger, overste André Asma “om dezelfde reden” contact zoekt met ouders “die mogelijk een aanklacht wilden indienen” wordt die wél met naam genoemd’.

De feiten zijn:

Het is de lezer die het eindrapport van voor naar achteren leest (en niet vanuit het register op naam zoekt) duidelijk dat in 1979 mgr. Van Luyn provinciaal overste is. Waar dat door verspringingen in de tijd in de tekst niet duidelijk is (bij voorbeeld bladzij 369), is de naam van mgr. Van Luyn *expressis verbis* toegevoegd. In het eindrapport (bladzij 368) staat: “Oud-provinciaal Meijer meent dat er in 1979 gesprekken plaatsvonden met de kinderen die door pater SDB7 in Rijswijk waren misbruikt en hun ouders, met de bedoeling de aan de jongens en hun ouders toegebrachte schade zoveel mogelijk te beperken, excuses aan te bieden van de kant van de congregatie en eventueel om te kijken of ruchtbaarheid vermeden kon worden. In 1994 zocht provinciaal Asma in een Utrechtse parochie om dezelfde reden contact met de ouders van slachtoffers van pater SDB11, die mogelijk een aanklacht wilden indienen.”

Op 20 juni 2011 heeft de *Onderzoekscommissie* een tweede gesprek gevoerd met mgr. Van Luyn. Bij dit gesprek waren namens de *Onderzoekscommissie* de heren Deetman en drie medewerkers aanwezig. Dit gesprek ging onder

andere uitgebreid over de betrokkenheid van mgr. Van Luyn bij SDB7 en SDB11. In dit gesprek is de betrokkenheid van mgr. Van Luyn vastgesteld zoals zij ook is beschreven in het eindrapport (bladzij 356 en bladzij 369). Tevens is besloten tot een nader onderzoek in de archieven van de salesianen in Rome. *NRC Handelsblad* laat onvermeld dat de *Onderzoekscommissie* aanvullend onderzoek heeft gedaan in de archieven van de salesianen in Rome. Twee van de vier vragen die de *Onderzoekscommissie* wilde beantwoorden met informatie uit deze archieven hadden betrekking op het handelen en het kennisniveau van mgr. Van Luyn als provinciaal en als persoonlijk secretaris van de provinciaal overste. Zie bladzij 370 tot en met 374 en zie ook bladzij 611 en verder. Het onderzoek in Rome heeft geen feiten opgeleverd die afwijken van hetgeen met mgr. Van Luyn in het tweede gesprek is besproken over zijn betrokkenheid en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

In dit tweede gesprek is mgr. Van Luyn aangeraden het gesprek met slachtoffers aan te gaan en wat hij over zijn betrokkenheid aan de *Onderzoekscommissie* had gemeld ook te delen met de slachtoffers, onder anderen degenen die zich in de groep 'Jongens van Don Rua' hebben verenigd. Dit gesprek heeft aansluitend op het mediationtraject van deze groep slachtoffers op 9 februari 2012 plaatsgevonden. Dit kon niet in het eindrapport worden gemeld, omdat het gesprek plaatsvond na publicatie van het eindrapport. Van de kant van de 'Jongens van Don Rua' is aan de secretaris van de toenmalige *Onderzoekscommissie* bericht dat "respectvol" wordt teruggekeken op het gesprek. Het gesprek heeft in de privésfeer nog een vervolg gehad, waarbij ook een van de broers van mgr. Van Luyn betrokken is geweest.

Conclusie met betrekking tot bewering f.

De passage op bladzij 368 door *NRC Handelsblad* is van een andere, veel stelligere redactie voorzien dan in het eindrapport door de *Onderzoekscommissie* is opgeschreven. Het is de lezer die het eindrapport van voor naar achteren leest (en niet vanuit het register op naam zoekt) dan duidelijk dat in die periode mgr. Van Luyn provinciaal overste is. Waar dat door verspringingen in de tijd niet duidelijk is (bij voorbeeld bladzij 369), is de naam van mgr. Van Luyn *expressis verbis* toegevoegd. Van weglating is dan ook geen sprake.

Het tweede gesprek met mgr. Van Luyn (op basis van meldingen, archiefonderzoek, gesprekken en met in het vooruitzicht een vervolgonderzoek in de Romeinse archieven) heeft de bevindingen bevestigd die in het eindrapport zijn vermeld. Op grond hiervan is mgr. Van Luyn geadviseerd het contact met slachtoffers te zoeken. Dat gesprek heeft plaatsgevonden en wordt van beide kanten als "respectvol" omschreven.

Dat is een bevinding waarvan de *Onderzoekscommissie* stelt dat zo'n aanpak de *Onderzoekscommissie* in haar aanbevelingen in haar tweede tussenrapport en tussenadvies voor ogen stond.

NRC Handelsblad stelt het volgende:

g. "Dat Van Luyn bij Deetman uitkomt, is niet vreemd. Ze kennen elkaar goed. Hun contact dateert uit de periode dat Deetman burgemeester is in Den Haag, in het bisdom van Van Luyn".

De feiten zijn:

Mgr. Van Luyn is nimmer in contact geweest met de heer Deetman in diens tijd als voorzitter van de Tweede Kamer. Hij is een, hooguit twee maal bij de heer Deetman als burgemeester geweest. Het betrof een, hooguit twee zakelijke, dat wil zeggen bestuurlijke contacten.

De heer Deetman heeft met mgr. Van Luyn op diens verzoek in maart 2010 een gesprek gehad over de vraag hoe een onafhankelijk onderzoek zou moeten worden ingericht. Hij heeft twee maal in het eerste halfjaar van het onderzoek mgr. Van Luyn desgevraagd over de voortgang van het onderzoek geïnformeerd. Bij de overige ontmoetingen met mgr. Van Luyn (twee gesprekken in het kader van het onderzoek) was de heer Deetman in aanwezigheid van medewerkers van het onderzoekssecretariaat. Dat geldt ook voor een kennismakingsbijeenkomst met de voltallige *Onderzoekscommissie* en een deel van het onderzoekssecretariaat op 24 augustus 2010 en een gesprek over het eerste tussenadvies in de bisschoppenconferentie van januari 2011. Aan deze twee laatste bijeenkomsten namen omvangrijke aantallen personen deel.

Verder heeft de heer Deetman als burgemeester één keer tijdens een symposium in Rotterdam over grote steden, georganiseerd door het bisdom Rotterdam, het woord gevoerd tezamen met toenmalig burgemeester van Rotterdam Ivo Opstelten. Daar sprak mgr. Van Luyn ook. Ten slotte heeft de heer Deetman hem een beperkt aantal keren in het voorbijgaan getroffen bij officiële gelegenheden.

Conclusie met betrekking tot bewering g.

Samengevat gaat het om enkele formele, zakelijke contacten in de tijd van het burgemeesterschap van de heer Deetman. De bewering "kennen elkaar goed" is de opmaat voor de verdachtmaking dat de heer Deetman niet onafhankelijk zou zijn. De verdere contacten tussen de heer Deetman en mgr. Van Luyn zijn

zeer beperkt geweest en hebben zich steeds in de zakelijk-bestuurlijke sfeer afgespeeld. Dan van “elkaar goed kennen” spreken kan niet anders dan als tendentius worden gekwalificeerd.

NRC Handelsblad stelt:

- h. Het eindrapport meldt echter niet hoe Wiertz in twee zaken een ‘probleempriester’ de hand boven het hoofd houdt. Hij benoemt een veroordeelde pastoor uit Heerlen in 1998 weer in Kerkrade.

De feiten zijn:

De *Onderzoekscommissie* (de heer Deetman, alsmede drie medewerkers) heeft op 8 april 2011 een gesprek gevoerd met mgr. Wiertz. In dit gesprek heeft mgr. Wiertz het volgende meegedeeld⁵:

“Dit heeft in alle kranten gestaan. Pastoor NN werd beschuldigd van seksueel misbruik van drie jongeren.⁶ Hij heeft pastoor NN direct bij zich geroepen. Deze heeft toegelicht wat hij had gedaan en tevens wat hij hierover aan de politie had verteld. Mgr. Wiertz heeft de priester per direct ontslagen. Deze persoon is twee jaar lang uit de roulatie geweest en heeft die tijd onder psychologische begeleiding gestaan. Na twee jaar is aangegeven dat betrokkene weer iets voor de kerk zou kunnen betekenen. In overleg met een parochie (Chevremont) is hij toen weer geplaatst, waar ondanks dat er ook tegenstanders waren, hij werd geaccepteerd. Deze procedure was een openbaar gebeuren, een hoorzitting met honderd personen. Pastoor NN heeft daarna ongeveer tien jaar zonder problemen gefunctioneerd. Iedereen wist er van en ook de scholen stemde met de situatie in. Er was verschil van mening, maar het was openbaar.

Ongeveer twee jaar later kwam toch een klacht van een mevrouw, die ook naar de politie was gegaan vanwege contact met een kind. Na onderzoek bleek dat het ging om een kind dat even tegen hem had

---

⁵ Mgr. Wiertz heeft toestemming gegeven uit het verslag van het met hem gevoerde gesprek te citeren.

⁶ De arrondissementsrechtbank in Maastricht veroordeelde de pastoor voor een van de drie gepleegde strafbare feiten. In twee gevallen werd vrijspraak gewezen. In het ene overgebleven geval ging het om een volwassen man en werd een voorwaardelijke gevangenisstraf van zes maanden met een proeftijd van twee jaar opgelegd. (uitspraak 1 december 1998). Dohmen (Vrome zondaars, bladzij 95) beweert bij de twee andere gevallen dat “volgens de rechtbank [...] onvoldoende [was] bewezen dat de handelingen onder geweld of dreiging waren afgedwongen. Volgens het vonnis lag het een nuance anders. In de formulering van Dohmen kan gelezen worden dat ondanks de vrijspraak de strafbare feiten toch zijn gedaan. Volgens de rechter ontbrak het wettige en overtuigende bewijs.

aangeleund in een volle kerk. Dat was geen te effectueren klacht. Verder was er niets te vinden. Ook de politie heeft aangegeven dat van misbruik niets is gebleken.

Later bleek dat de pastoor ook had gestolen in de parochie. Toen is hij met verlof gestuurd. Bij het beheer van geld van een oude vrouw heeft hij gelden op een andere wijze aangewend dan de bedoeling was. Hij heeft het niet in eigen zak gestopt, maar anders aangewend dan dat mocht worden verwacht. Hiervan is aangifte gedaan bij de politie. [...] Justitie is nu aan het uitzoeken wat er precies aan de hand is geweest. Binnenkort zal dit in de openbaarheid komen.”⁷

De *Onderzoekscommissie* heeft een onderzoek gedaan in de archieven van het bisdom Roermond. Het was een van de meest omvangrijke deelonderzoeken, dat in handen was van dr. M.W. van Boven. In dit deelonderzoek is geen feitelijke informatie gevonden die in feitelijke zin afwijkt van de hierboven door mgr. Wiertz geschetste gang van zaken.

Conclusie met betrekking tot bewering h.

De lezing van *NRC Handelsblad* wijkt op tal van essentiële punten af van de feitelijke gang van zaken. Prompte maatregelen, zoals direct ontslag, transparantie (in openbaar overleg met parochiebestuur en parochianen), onverwijld inschakeling van politie worden weggelaten in het artikel in *NRC Handelsblad*. Bovendien doet *NRC Handelsblad* het voorkomen dat het bewezen geachte strafbaar handelen betrekking had op seksueel misbruik van minderjarigen. Dat is onjuist. In zijn boek *Vrome zondaars* wijst de heer Dohmen er nadrukkelijk op dat pastoor NN “in 1998 door de rechtbank Maastricht veroordeeld [werd] voor ontucht met één van de meerderjarige jongens.”⁸ De tweede kans die aan de desbetreffende priester is geboden werd in de Limburgse media toegejuicht. Dat feit wordt in het artikel in *NRC Handelsblad* weggelaten, hoewel de desbetreffende journalist hiervan op de hoogte kan zijn geweest.

NRC Handelsblad stelt:

---

⁷ Het dagblad De Limburger schreef in een hoofdredactioneel commentaar als volgt over de aanpak van mgr. Wiertz: “De bisschop toont zich daarmee [De kerk die vergeving predikt na boetedoening voor de zonden zet haar woorden om in daden.] een kerkleider die ook voor de troepen uit durft te lopen.” De krant stelde in het commentaar: “of die kerk in de bredere betekenis een kerk van vergeving en liefde is zal de komende tijd in de Limburgse kerkprovincie blijken. De kwaliteit van de kans die de nieuwe parochieassistent van Kerkrade krijgt is daarvoor een belangrijke graadmeter.” (7 september 2000).

⁸ Joep Dohmen, ‘Vrome zondaars’. Amsterdam 2010, bladzij 95. De meerderjarige jongen, zoals hij door Dohmen wordt omschreven, was ten tijde van het delict 25 jaar oud.

- i. Een andere van misbruik beschuldigde priester stelt hij in 1994 aan als pastoor. Na nieuwe incidenten plaatst hij de pastoor nog twee keer over binnen zijn bisdom.

De feiten zijn:

Het betreft hier – voor zover kan worden nagegaan – een priester uit het bisdom Rotterdam die aan mgr. Bär, de toenmalige bisschop van Rotterdam,⁹ te kennen had gegeven terug te willen naar een meer zuidelijk bisdom.¹⁰ Bij zijn overgang van het bisdom Rotterdam naar het bisdom Roermond zijn – voor zover de *Onderzoekscommissie* dat heeft kunnen vaststellen – geen voor de over te plaatsen priester – ongunstige berichten verstrekt aan het bisdom Roermond. Mgr. Wiertz heeft op 8 april 2011 desgevraagd laten weten dat hij destijds navraag heeft gedaan of heeft laten doen bij het bisdom Rotterdam, waar werd aangegeven “dat met deze persoon niets aan de hand was”. Hij is toen benoemd en na verloop van tijd geïncardineerd. De betrokken priester bleek niet erg honkvast. Telkens na ongeveer twee jaar vroeg hij overplaatsing aan. Uit de eerste twee parochies waren aanvankelijk geen klachten bekend. Na de plaatsing in de derde parochie kwam een klacht uit een van de eerdere parochies. Het betrof een meerderjarige man, die door mgr. Wiertz is gewezen op de mogelijkheid van een klacht bij het toenmalige *Hulp & Recht*.

Bij de tweede klacht ging het om een seminarist, die eerst dronken werd gevoerd. Daarna werd gemasturbeerd. Pastoor NN2 werd direct ontslagen. In de lokale media werd gemeld dat de pastoor met de noorderzon was vertrokken. Ook in dit geval betrof het een meerderjarige. De klacht van de seminarist is behandeld door *Hulp & Recht*, maar werd niet-ontvankelijk verklaard. Later is nog een derde klacht gedaan bij het bisdom. Wederom door een volwassene. Pastoor NN2 is niet meer herbenoemd.

Over pastoor NN2 heeft de *Onderzoekscommissie* uitgebreid onderzoek gedaan en over hem zijn aan verschillende personen die de *Onderzoekscommissie* heeft gesproken vragen gesteld. Hierbij bleek dat het misbruik betrekking had op meerderjarigen. Deze casus was verder voor de *Onderzoekscommissie* van belang omdat ze duidelijk maakt dat in het bestuurlijk handelen sprake was

---

⁹ In een van zijn gesprekken met de *Onderzoekscommissie* liet mgr. Bär weten dat hij dit verzoek van NN2 had gekregen.

¹⁰ De *Onderzoekscommissie* heeft in gesprekken met toenmalige ambtsdragers in het bisdom Rotterdam nagegaan of er ook nog andere redenen waren voor de overgang naar het bisdom Roermond, onder andere redenen die te maken zouden kunnen hebben met seksueel misbruik. Dat – zo werd in alle gesprekken gesteld – was niet het geval, maar het bleek wel te gaan om een priester waarover verhalen de ronde deden en bij wiens toelating tot het priesterschap twijfels en zorgen bestonden.

van tekortkomingen. Bij overplaatsingen werden de nieuwe bisdommen door in dit geval het bisdom Rotterdam niet of nauwelijks ingelicht. In haar eindrapport heeft de *Onderzoekscommissie* hierop nadrukkelijk in een soortgelijk geval dat wel betrekking had op misbruik van minderjarigen gewezen (blz. 241).

Conclusie met betrekking tot bewering i.

Het in *NRC Handelsblad* gestelde is onvolledig en tendentius. De indruk wordt gewekt dat het om misbruik van minderjarigen gaat. Dat is feitelijk onjuist. Het gaat hier om een priester die zich opdrong aan en seksuele handelingen verrichtte met meerderjarigen. In het artikel wordt nagelaten erop te wijzen dat het hier niet om minderjarigen gaat. Ook wordt nagelaten te wijzen op de maatregelen die het bisdom Roermond heeft genomen.

Aan de conclusies met betrekking tot de beweringen h. en i. wil de *Onderzoekscommissie* nog het volgende toevoegen. Anderhalf jaar geleden, op zaterdag 12 november 2011, berichtte *NRC Handelsblad* over de wijze waarop het bisdom Roermond zich opstelt ten opzichte van slachtoffers van seksueel misbruik:

“Tijdens en ook al vóór de zitting van de klachtencommissie betoonde het bisdom Roermond grote spijt voor wat er gebeurd is. Niet eerder reageerde een bisdom in Nederland zo schuldbewust op een concrete zaak. In andere zaken zijn veel kerkelijke organisaties juist terughoudend en zelfs afwijzend. Het bisdom Roermond lijkt in de zaak van Eduard een nieuwe koers uit te zetten.”¹¹

Het is de vraag wat de redenen zijn voor het aanslaan van een andere toon in het artikel van 16 maart 2013 dan in het artikel van 12 november 2011.

---

¹¹ Joep Dohmen, in: *NRC Handelsblad* 12 november 2011 (‘Het verhaal van slachtoffer Eduard: naar bed op pakjesavond’).

3. Conclusies

Over mgr. Van Luyn

Van de zeven beweringen over mgr. Van Luyn in de op 16 maart 2013 in *NRC Handelsblad* verschenen artikelen bevatten er zes feitelijke onjuistheden. Deze lopen in aard en ernst uiteen. In het ene geval wordt gesuggereerd dat het gaat om meldingen en klachten over seksueel misbruik van minderjarigen (a.). In een ander geval wordt geschermd van weglating uit het eindrapport, terwijl dat reeds in het tweede tussenrapport aan de orde is gesteld. De toen gepresenteerde bevinding had betrekking op alle ambtsdragers in de Nederlandse kerkprovincie (f).

In een aantal gevallen gaat het om opvallende feitelijke onjuistheden, waarvan het maar de vraag is of ze als slordigheden moeten worden afgedaan (b., maar ook c. en d.). Bij f. worden de bewoordingen die de *Onderzoekscommissie* heeft gekozen plotseling van een andere, veel stelligere, redactie voorzien en wordt door weglating van het voorafgaande de desbetreffende passage uit haar context gehaald.

Wat g. betreft gaat het om een enkel zakelijk contact ten tijde van het burgermeesterschap van de heer Deetman. De bewering “kennen elkaar goed” is de opmaat naar de verdachtmaking dat de heer Deetman niet onafhankelijk is. De verdere contacten tussen de heer Deetman en mgr. Van Luyn zijn zeer beperkt geweest en hebben zich steeds in de zakelijk-bestuurlijke sfeer afgespeeld. Dan van “elkaar goed kennen” spreken kan niet anders dan als tendentiekus worden gekwalificeerd.

Over mgr. Wiertz

Wat mgr. Wiertz betreft gaat het om twee beweringen in *NRC Handelsblad*. Deze beweringen stroken niet met de feiten.

Waar gesuggereerd wordt dat het om seksueel misbruik van minderjarigen gaat, wordt de lezer onthouden dat het om meerderjarigen gaat. Waar prompte maatregelen volgden en justitie werd ingeschakeld, wordt de lezer voorgelaten dat de betrokken priesters de hand boven het hoofd is gehouden en sprake zou zijn van een doofpot.

Ten slotte

Kort voordat de artikelen verschenen werd aan een niet meer bestaande organisatie, de *Onderzoekscommissie*, een groot aantal vragen voorgelegd. Een

aantal suggestief en tendentieus. Van de antwoorden is niets terug te vinden in de klaarblijkelijk toen al gereed zijnde artikelen. Ook bij een vorige gelegenheid (maart 2012) werd dezelfde werkwijze gevolgd. Van de uitgebreide reactie die toen werd opgesteld werd nagenoeg geen gebruik gemaakt. Van een serieus te nemen hoor en wederhoor is geen sprake. Toen niet en ook nu niet. Het gaat hier niet om nieuwsmakerij maar om beschuldigingen die niet met feiten zijn gestaafd, hoe ijverig de betrokken journalist ze ook probeert te verbuigen en te vervormen. Terecht heeft de NRC Ombudsman op het volgende gewezen:

“Alleen dan wil je ook lezen wat Deetman c.s. daarop te zeggen hebben, zo uitgebreid mogelijk. Maar alleen in een kadertje werd een “reactie” (mondeling? Per e-mail?) van de commissie aangehaald, en dan nog geparafraseerd: niet één citaat. Nee, zegt Joep Dohmen, citeren had niets toegevoegd, want het was een ontwijkende reactie zonder inhoud. Kan zijn, maar mag de lezer dat ook zelf beoordelen?

Een dag later kwam een verklaring van de commissie [van 15 maart] op de site, inclusief de voorafgaande mailwisseling over het stuk. Nuttig, er hadden ook best passages in of bij het stuk gekund. De behoefte aan uitleg hoe een onthullend stuk tot stand is gekomen, neemt toe met de ernst van de beschuldigingen – en die waren niet mals.”¹²

Bij beschuldigingen dat niet integer is gehandeld ligt de bewijslast bij degene die de beschuldiging uit. Aan zijn feitelijke onderbouwing mogen inderdaad hoge eisen worden gesteld. Uit het bovenstaande blijkt dat de feitelijke beweringen in *NRC Handelsblad* in aard en ernst opvallende feitelijke onjuistheden bevatten waarvan het de vraag is of ze kunnen worden afgedaan als onbewust gemaakte fouten.

---

¹² NRC Ombudsman Sjoerd de Jong, ‘Rapporten in de krant: soms ook de moeite als ze ‘oud nieuws’ zijn. In: NRC Handelsblad 23 en 24 maart 2013.

Bijlage

Weergave van de beweringen in de twee artikelen in NRC Handelsblad: 'Deetman meldde belastende feiten bisschop Van Luyn niet' en 'Wat Deetman niet opschreef in zijn misbruikrapport'

- a. Brief van 23 april 2008 van J. aan bisschop Van Luyn. "Maar Van Luyn laat niets van zich horen. Twee jaar later (maart 2010) stuurt J. Van Luyn een e-mailbericht. Weer geen reactie. J. stuurt zijn verhaal, met de onbeantwoorde brieven aan Van Luyn naar de commissie-Deetman. Hij laakt de handelwijze van de bisschop die hem niet hielp. Van Wim Deetman krijgt J. een ontvangstbevestiging, maar verder hoort hij niets. Dat is vreemd omdat Deetman in zijn onderzoek naar kindermisbruik ook de gedragingen van kerkbestuurders onder de loep neemt. Hoe gingen zij om met daders en slachtoffers?"
- b. "Uit onderzoek van deze krant blijkt dat Deetman méér belastende gegevens heeft over Van Luyn, die hij niet opschrijft in zijn eindrapport. Zo weet Deetman dat J. niet het enige slachtoffer is dat tevergeefs hulp vraagt van Van Luyn. [...] Van Luyn weigert hem in 2008 persoonlijk te antwoorden, ondanks drie smeekbrieven.

Het slachtoffer overhandigt zijn correspondentie met Van Luyn daarna aan de commissie-Deetman maar die meldt in het eindrapport niets over de handelwijze van de bisschop."

- c. "Van Luyn onderneemt ook geen actie tegen de twee nog levende daders van zijn congregatie. Deetman weet eveneens dat Van Luyn in 1979 bij de politie aandringt op het seponeren van een misbruikzaak tegen een pedofiele salesiaan. De man wordt overgeplaatst naar Terneuzen."
- d. "Na Bär houdt de situatie niet op. Van Luyn is betrokken bij de aanstelling in 1995 in zijn bisdom van een pedofiele salesiaan."
- e. "Deetman weet ook dat Van Luyn een misbruikte parochiaan van de Regenboogkerk in Leiden in 2002 in de kou laat staan. Het slachtoffer moet de kosten voor therapie zelf betalen. Van Luyn stuurt in dit geval wel een briefje. Ook dit blijft uit het eindrapport."
- f. "Zo beschrijft Deetman op blz. 366 hoe de salesianen in 1979 gesprekken voeren met slachtoffers en hun ouders "om te kijken of ruchtbaarheid vermeden kan worden".
- g. "Dat Van Luyn bij Deetman uitkomt, is niet vreemd. Ze kennen elkaar goed. Hun contact dateert uit de periode dat Deetman burgemeester is in Den Haag, in het bisdom van Van Luyn".

- h. “Het eindrapport meldt echter niet hoe Wiertz in twee zaken een ‘probleempriester’ de hand boven het hoofd houdt. Hij benoemt een veroordeelde pastoor uit Heerlen in 1998 weer in Kerkrade.”
- i. “Een andere van misbruik beschuldigde priester stelt hij in 1994 aan als pastoor. Na nieuwe incidenten plaatst hij de pastoor nog twee keer over binnen zijn bisdom.”